

Žalna svečanost in spomeniki NOB na Dobrovi

Ob dnevu mrtvih v petek 28. oktobra ob 13.30 uri je bila pri spomeniku NOB na Dobrovi spominska žalna svečanost. Na spomeniku je vklesanih 100 imen padlih partizanov in žrtev fašističnega nasilja.

K spomeniku je prikorakal odred pripadnikov JLA, vojaška godba na pihala pa je zaigrala partizanske žalne koračnice. Osnovna šola 7. maja Dobrova je izvedla kulturni program in se skupno z zastopniki organizacij poklonila padlim junakom. Odred pripadnikov JLA je v počastitev izstrelil častno salvo.

Pred spomenikom so plapolale zastave in gorele številne svečke. Delegacija članov ZZB VVI in šolske mladine pa je na vsa vidna obeležja in spomenike položila cvetje – šopke rdečih nageljnov.

Take žalne slovesnosti na Dobrovi pred spomenikom NOB že ni bilo več kot 27 let.

Centralni spomenik na Dobrovi je bil odkrit pred 27 leti v nedeljo, 6. maja 1956. Odkril ga je pokojni profesor Zihel. V dvorani združnega dela so bile že teden dni prej kulturne prireditve, aktivisti in partizani pa so obujali spomine iz NOB. Na sam dan odkritja spomenika so ob cesti od križišča Horjul-Polhov Gradec do ocepca ceste pri transformatorju zaplapolale zastave, prikorakala je četa pripadnikov JLA z godbo na čelu. Za njimi so korakali gasilci, zastopniki organizacij, ki so nosili vence in ostali krajanje iz bližnje in daljne okolice. Matere padlih borcev, žene in bratje ter sestre so spreved pričakali na slavnostni tribuni.

Letos na sam dan žalne slovesnosti pa nas je motilo to, da je Avtomontaža iz Ljubljane privedla ob isti uri žalno slovesnost, komaj kilometer stran v vasi Šujica pri spominskem obeležju narodnega heroja Ivana Bizjaka, ki je tam padel, ZZB VVI Dobrova pa mu je postavila spominsko obeležje. Za slovesnost smo bili obveščeni komaj nekaj ur poprej, tako, da našega programa ni bilo mogoče spreminiti.

Na območju KS Dobrova, ki obsega le 7 vasi in naselkov imamo še naslednje spomenike in spominska obeležja:

Centralni spomenik na Dobrovi 100 padlim, na hiši v vasi Šujica je spominska plošča, kjer se je rodil narodni heroj Vladimir-Dolničar Rudi, Spominsko obeležje padlemu narodnemu heroju Ivanu Bizjaku, komandirju rašiške čete, na hiši pri Kelnaču Gaberje števil. 23, v spomin prvemu komandantu Dolomitskega odreda, ki se je tu rodil, v vasi Osrednek števil. 1 na hiši pri Birču spominska plošča, kjer je v času 1942-43 bil IO OF Slovenije. Pri Gaugarju v Žirovnikovem grabnu je v hiši spominska soba, ki spominja na bivanje CK KPS od leta 1942-43. Spominska soba je odprta vsako soboto in nedeljo od 8. do 12. ure. Po dogovoru pa je odprta tudi druge dni, nad vasjo Hruševo je partizanska grobnica v kateri je pokopanih 7 borcev, partizanski dom na Ključu (dostop) iz vasi Brezje. Dom je odprt za ogled spominske sobe vsako soboto in nedeljo dopoldne. Tu se dobi tudi okrepčilo.

Pod Gradiščem pri Gorjančevem križu je organizacija SZDL Brezovica z drugimi organizacijami postavila spominsko kočjo v spomin na kurirsko postajo TV 2. V sobi so tudi postavljeni in razstavljeni razni dokumenti. Postavila je organizacija Brezovica.

Na pokopališču Dobrova je pokopanih 44 borcev in žrtev fašističnega nasilja v družinskih grobovih.

Odbor, ki deluje pri KS, ki ima nalogo urejati in postavljati spominska obeležja je v svoj plan uvrstil nalogo, da uredi še ostala mesta, ki bi bila za postavitev obeležij:

- v vasi Gaberje pri Babniku, kjer je bila nekaj časa partizanska tiskarna,
- v vasi Podsmreka, kjer so bili ustreljeni 3 aktivisti OF,
- v Gaberju števil. 38 pri Jakobu Osredkarju, kjer je bila partizanska krojačnica,
- Hruševo števil. 16 na hiši pri Galču. Tu je bila nekaj časa partizanska tehnika.

Na pokopališču Dobrova pa se bo obnovil spomenik talcev.

Tako je bila spominska dejavnost za postavljanje novih obeležij zaključena. Ostalo bi samo še vzdrževanje. JOŽE KOMAT

Posvetovanje o zgodovini Ljubljane

Ob podpori družbene skupnosti je bilo vloženo že mnogo naporov za doseganje ciljev, da bi Ljubljana dobila delo, v katerem bi bila celovito opisana njena zgodovina od začetka do današnjega časa. Posvetovanje, ki je potekalo 16. in 17. novembra, pod pokroviteljstvom Skupščine mesta Ljubljane, je bilo še en korak na poti do zelenega cilja.

Posvetovanje je bilo razdeljeno na štiri zaokrožene celote. Prvi del je obravnaval obdobje prazgodovine, antike in srednjega veka, drugi del obdobje od 16. stoletja do srede 19. stoletja, naslednje obravnavano obdobje je bilo od srede 19. stoletja do leta 1941 in končno še obdobje od leta 1941 do novejšega časa.

S svojimi referati in koreferati je sodelovalo preko štirideset razpravljalcev, ki so vzpodbudili živahne in zanimive razprave oziroma diskusije.

Pripravljajo, rekli so:

KPD BARJE:

»Dečke Pavlove ulice« bo režiral Jože Hruševar in ne Tončka Melik, ki se bo letos spopadla z Nušičem in njegovo »Gospo ministrico«

DPD BRDO VRHOVC:

Gledališka skupina, ki je pred leti zelo zavzeto in uspešno nastopila, bo spet oživila. Emil Lipovec se je vrnil od vojakov in je že pripravil tekst Frančka Rudolfa: Debele sanje.

KUD NOTRANJE GORICE:

Komisija za kulturo pri KS je poverila odgovorno predsedništvo kulturnega društva mladi Danici Kokol. Danica bo tudi režirala. Na strokovnem posvetu gledališčnikov je povedala, da bodo igrali Cvetka Golarja »Dekle z rožmarinom«. Pevci spet redno in zadovoljni pojejo – njihova zborovodkinja je letos Lidija Trampuž.

MARJAN PETERLIN, predsednik KPD Rob: »Stari igralci, ki so pomagali postaviti kulturni dom, so bili bolj zagreti; nam mladim pa je žal, da ne sodelujejo več z nami. Potrebovali bi nekoga, ki bi nas spodbudil.

KUD VNANJE GORICE:

Letos bo režiral Srečo Krmavner. Zdaj že pripravlja skupaj s pevskimi in plesalci recital za 29. november.

NACE MARINKO: Za Brezovski zbor so bile letošnje počitnice zelo kratke. Novo sezono smo začeli že 10. avgusta. Ko smo se vrnili iz Körnenda na Madžarskem, kjer smo imeli nastop za madžarsko publiko, posebej pa še za slovensko, hrvatsko in nemško manjšino, smo po nastopu v Šentvidu gostili Madžare iz Zgornjega Senika, kmalu za njimi pa Italijane iz Romana d' Azzelina, kjer smo gostovali pred dvema leti. Pred kratkim smo se vrnili iz Wiesba-

dna, ki je prijateljsko mesto Ljubljane. Tam smo doživeli zelo ugodne profesionalne kritike, saj smo peli za nemško občinstvo. Za tak uspeh je potrebno resno delo, intenzivne vaje in dober zborovodja. Ob dnevu republike bomo nastopili za krajane Vrhovc in Brda, pripravljamo se še za koncert v Mostu na Soči. KUD POLHOV GRADEC: Marija Smukova, sicer predsednica komisije za gledališče, bo režirala Novak-Novakov »Gugalnik«. Jedro gledališke skupine bo našla na šoli.

MIRAN KLAVES: Zveza kulturnih organizacij Ljubljana Vič Rudnik prireja za vse kulturne dejavnosti krajše seminarje v obliki predavanj – tako dobrega predavanja, ki bi me miselno in čustveno obogatilo, kot je bilo predavanje dr. Vinka Šribarja o UMETNOSTI LEPENSKEGA VIRA – že dolgo nisem slišal. Profesorju sem dal roko in mu čestital. Ne vem, če je razstava, ki smo si jo ogledali največje arheološko odkritje 20. stoletja, nedvomno pa je moč osebnosti in znanja predavatelja »kriva«, da so umetnine, ki so nastajale pred 8000 leti zaživele na poseben način pred nami. Z geometričnimi liki okrašeni kamni in ribam podobne skulpture, krožni tlorisi hiš s pravičnimi številčnimi odnosi, razpored ognjišč in žrtvenikov, predvsem pa izreden smisel za lepoto in prefinjenost teh naših daljnjih prednikov in njihovih čudovitih obdelanih prednikov, kakršnih še ni v nobenih zgodovinskih čitankah – bo našo domišljijo ustvarjalno bogatila, da bomo z večjim zanimanjem segali po izročilu preteklosti.

JOŽE VOZNY (na posvetu gledališčnikov) Gledališče je in bo držalo življenju zrcalo in odražalo svet. Vi ste zrcalo tega življenja, repertoar je vaša osebna izkaznica. Kako hočete biti kulturni animatorji, če vas to naše življenje ne vznemirja in z njim ne sodelujete? Pometimo najprej pred svojim pragom. Kakšna je naša kulturna osveščenost? Katero knjigo ste prebrali? Katero razstavo ste si ogledali? Kdaj ste bili v gledališču? – Najprej je treba živeti bolj kulturno...

PRISPEVEK NAŠEGA OBČANA CIRILA STANIČA

Porazna fasada Tehniške srednje šole v Ljubljani

V letih pred prvo svetovno vojno je bilo zgrajeno poslopje Tehnične srednje šole v Ljubljani. Med prvo svetovno vojno so bili v njej ranjenci s soške fronte.

Tedaj se je šola imenovala po enakih avstrijskih šolah »Državna višja obrtna šola v Ljubljani«.

Ko je bila aprila 1919 odprta slovenska univerza v Ljubljani, je v šoli začasno gostovala tudi tehnična fakulteta.

Po osvoboditvi je bil pritisk na šolo tako velik, da je bilo treba šolo dvigniti še za eno nadstropje. Oblikovno nadzidava ni na višku, je pa za šolo zelo koristna.

Nad zunanjim stopniščem glavnega vhoda se je pojavila tehnično dovršena pomolno viseča streha, ki pa oblikovno ni vsklajena z zunanjim izgledom šole.

Tako imamo sedaj šolo staro preko 70 let, ki je obdržala sicer povsem star videz in tudi osnovno fasadno barvo.

Zob časa tudi tej šoli ni prizanesel. Fasada, izvršena iz navadne gobe in fine malte, je začela vidno razpadati tako, da je trenutno v Ljubljani ena izmed najslabše vzdrževanih republiških javnih poslopij. Na vseh koncih fasade razpadajo secesijsko oblikovane površine in okraski, ki bi jih bilo rešiti popraviti ali v celoti obnoviti. Posamezne zaplate odstopljenega ometa visijo na fasadi po vseh površinah stare osnovne fasade.

Tu ne moremo leto za letom govoriti,

da za kulturne objekte nimamo dovolj sredstev, da jih rabimo prvenstveno za življenjsko bolj važne potrebe, toda nekje je meja, saj je vendar vsaka šola posredno tudi gospodarski objekt, kjer vendar vzgajamo za gospodarstvo tako potrebne strokovne kadre. Letos smo obnovili staro Tehnično fakulteto tik poleg Tehniške srednje šole in vsi smo čakali, da se bodo fasaderji takoj premaknili na še bolj potrebno in še starejšo Tehniško šolo. Žal se naše želje niso izpolnile.

Istočasno pa je letos narodna banka Slovenije v celoti obnovila dosti bolj dragoceno teranovo fasado na svoji palači nasproti hotela »Slon«. Tudi najnovjša obnova fasade palače Mestne hranilnice v Čopovi ulici, ki je bila že večkrat obnovljena, ni prepričljiva nujnost.

Iz tega sledi zelo trpek zaključek, da bančne ustanove imajo ne glede na splošne težave še toliko sredstev, da si dovolijo v takem obsegu vzdrževati svoje objekte.

Trdim, da bi bilo za zunanji izgled Ljubljane dosti boljše, ako bi bančne ustanove namenile odvečna sredstva tudi za obnovo kulturnih ustanov, v danem primeru za razpadajočo fasado Tehniške srednje šole in za staro stavbo slovenske skupščine na Trgu osvoboditve. Tudi ta dva objekta sta v Ljubljani in sta naša kakor sta obe sedaj obnovljeni bančni palači.

NA OBISKU PRI NAJSTAREJŠI ŠENTJOŠČANKI TEREZIJ OSREDKAR

Zvestoba domu in zemlji

Najbrž ga ni človeka v vsem šentjoškem hribovju, ki je ne bi poznal. Ko pa je s svojo častljivo starostjo, ki skoraj za pet mladih fantov zaleže in samoto tako neminovno zaznamovala tukajšnje življenje in je tudi njena hiša z mičnimi stoletnimi relikvijami že kdove kako dolgo priljubljena točka za vse, ki vzdihujejo za preteklostjo. Nedavno pa je svojo visoko starost zaokrožila v jubilejno številko 90, in to je bil za kraj že pravi praznik, pa zato ni bilo prav nič čudno, da se je je spomnilo staro in mlado.

»Poglejte, kaj vse so mi prinesli!« je jubilarntka Terezija Osredkar veselo pokazala na zajeto pečeno sladico z veliko vdeleno številko 90, ko smo vstopili v njeno hišo. »To sta mi prinesli nečakinji iz Notranjih gor, toda tudi drugi ljudje niso prišli ravno praznih rok. O, kar jejte, saj sama tako ali tako ne bom mogla vsega pojediti!«

Tereziji Osredkar se skromnost riše že na obrazu. Vselej je bila takšna, tako jo je naredilo življenje. Človek pravzaprav že po prvih njenih besedah začuti, da se v tej hiši nikoli ni dalo živeti na veliki nogi. Treba je bilo delati, od zgodnjega jutra do poznega mraka, to je terjala zemlja.

»Tu je z mano dolgo živel tudi moj mož,« je Terezija zavzdihnila. »Leta 1977 pa je umrl in od tedaj sem sama. O, marsikaj sva dala skozi, pa ne le na njivi in senožeti, tudi drugače. Med vojno je tu pokalo, šmentano pokalo in kdove koliko noči nisva mogla zatisniti očesa. Takoj po vojni je bil v večini okoliških hiš le po en sam človek in sama sva bila s svojim sinom še najštevilnejša družina. Zato se nas je prijel vzdevek »partizanska bajta...«

Terezija se je prvič srečala s šentjoškimi bregovi že leta 1926. Tedaj se je namreč poročila. Prej pa je živela doma v Notranjih gorah. »O kakih medenih tednih tačas seveda ni bilo govora, pač pa sem morala že prvi dan po poroki na njivo,« se je nasmehnila. »Na tej krpi zemlji sem potem vztrajala polnih 57 let. O, tudi zdaj bi se delala, a mi moči ne dajo. Z berglami komajda še hodim okoli hiše. Najnujnejše stvari mi opravi nečakinji, kdaj pa kdaj pa mi priskoči na pomoč tudi sosedova Lenčka.

Sicer pa se počutim še kar zdravo, le noge me dajejo in slišim bolj slabo. Pa saj mi je že kdove kdaj rekel zdravnik: da so le noge hladne in glava topla – potem bo življenje dolgo... Te besede postajajo, kot vidite, kruta resničnost.«

BRANKO VRHOVEC

Žirija za podeljevanje priznanj OF slovenskega naroda pri Mestni konferenci SZDL Ljubljana in komisije pri občinskih konferencah SZDL

razpisujejo za leto 1984

- 10 srebrnih priznanj OF za območje mesta
- 20 srebrnih priznanj OF za območje občine Bežigrad
- 20 srebrnih priznanj OF za območje občine Center
- 20 srebrnih priznanj OF za območje občine Moste-Polje
- 20 srebrnih priznanj OF za območje občine Šiška
- 20 srebrnih priznanj OF za območje občine Vič-Rudnik

Srebrna priznanja OF se podeljujejo posameznikom in organizacijam za dolgoletno prostovoljno družbenopolitično delo, za dosežke trajne vrednosti pri uresničevanju političnih nalog socialistične zveze v razvijanju samoupravnih in delegatskih odnosov in v uveljavljanju revolucionarnih tradicij OF, ob obletnici ustanovitve OF slovenskega naroda 27. aprila 1984.

Predloge za srebrna priznanja OF naj pošljejo predlagatelji občinskim komisijam za podeljevanje priznanj OF pri občinskih konferencah SZDL oziroma žiriji pri MK SZDL najkasneje do 15. 1. 1984. Kasnejši predlogov občinske komisije in mestna žirija ne bodo mogle upoštevati v letu 1984. O predlogih odločajo občinske in mestna konferenca SZDL odnosno predsedstva na svojih sejah.

Žirija in komisije za podeljevanje priznanj OF pri MK in občinskih konferencah SZDL